

Pyhien juhlina. Pyhittäjä(t) ja Kristuksen tähden houkat

Aamupalveluksen evankeliumi (kreikkalainen perinne)

(Luuk. 6: 17 – 23 a)

”Siihen aikaan Jeesus laskeutui vuorelta yhdessä apostoliensa kanssa ja pysähtyi tasaiselle paikalle. Siellä oli suuri joukko hänen opetuslapsiaan ja paljon kansaa kaikkialta Juudeasta, Jerusalemissa ja rannikolta Tyroksen ja Sidonin seudulta. Kaikki he olivat tulleet kuulemaan Jeesusta ja hakemaan parannusta tauteihinsa. Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi. Jokainen yritti väentungoksessa päästä koskettamaan häntä, sillä hänestä lähti voimaa, joka paransi kaikki. Jeesus katsoi opetuslapsiinsa ja sanoi: ”Autuaita olette te köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta. Autuaita te, jotka nyt olette nälissä: teidät ravitaan. Autuaita te, jotka nyt itkette: te saatte nauraa. Autuaita olette te, kun teitä Ihmisen Pojan tähden vihataan ja herjataan, kun ihmiset erottavat teidät keskuudestaan ja inhoavat teidän nimeännekin. Iloitkaa silloin, hyppikää riemusta, sillä palkka, jonka te taivaassa saatte, on suuri.”

Ennen tämän päiväisen kertomuksen alkua Jeesus oli viettänyt yön rukouksessa vuorella. Päivän koittaessa hän kutsui luokseen opetuslapsensa ja valitsi heistä kaksitoista, jotka nimesi apostoleiksi. (Luuk. 6: 12 – 16). Sitten Jeesus laskeutui vuorelta ja pysähtyi tasaiselle paikalle, missä oli koolla paljon väkeä. Tästä alkaa Luukkaan vuorisaarna (6: 17 – 49). Meidän tekstimme tänään käsittää siitä alkuosan.

Jeesus opettaa kansaa. Tästä alkaa Luukkaan vuorisaarna (vrt. Matt. 5 - 7). Luukkaan evankeliumi eroaa joissain asioissa Matteuksen vastaavasta saarnasta. Hänen tekstinsä on Matteusta lyhyempi. He molemmat käyttävät samaa lähdettä (Q -lähde), mutta eri tavalla. Läsnaolijat mainitaan hieman eri tavalla. Matteus ja Luukas käyttävät eri merkityksessä sanoja rikas ja köyhä. Luukkaalla nämä sanat eivät niinkään viittaa hengellisyyteen, vaan enemmän ihmisen asemaan yhteiskunnassa. Heidän mielenkiintonsa asioihin on erilainen. Luukas on käyttänyt lähdeään sillä tavalla, että Jeesuksen sanat eivät ole suunnattu vain läsnäoleville ihmisille, vaan Luukkaan seurakunnille (ja myös meille). Kohteena eivät ole vain juutalaiset, vaan kristinuskoon kääntyneet ei-juutalaiset.

Eri paikoista tulleet ihmiset ”olivat tulleet kuulemaan Jeesusta ja hakemaan parannusta tauteihinsa. Jeesuksen kuuleminen tapahtui sielun pelastukseksi. Hänen toimintaansa kuului myös huolehtiminen ihmisten ruumiista, Hän paransi heidän tautejaan. Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi.” Jeesuksesta ”lähti voimaa, joka paransi kaikki.” Hän on itse voiman

lähde. Kaikki muut Raamatun mainitsevat ihmiset (profeetat ja apostolit), jotka ovat parantaneet, ovat saaneet voimansa Jumalalta.

Saastainen henki tarkoittaa tässä Jumalaa vastustavaa voimaa, se ei siis liity hygieniaan. Jos käytämme sanaa epäpuhdas (henki), niin saamme sille vastakohtan. Parantunut oli siis puhdas, terve. Jeesus siis sai ihmiset puhtaiksi, heillä oli mahdollisuus kohdata Jumala, he olivat nyt pyhiä tai pyhittyneitä.

Saastaisten henkien vaivaamalla tarkoitetaan Jumalalle vastakkaisia henkiä. Saastainen ja puhdas ovat uskonnollisia termejä. Ne eivät suoraan kuvaa hygieniaa, vaan kuuluvat sellaisten sanojen joukkoon kuin pyhyys tai hurskaus.

Vaikka Luukas korostaakin, että Jeesus puhui opetuslapsille, niin tämän tekstin ulkopuolella olevat moitesanat ovat sellaisia, että ne on osoitettu rikkaille (Voi teitä..., 6: 24 – 26). Opetuslapset eivät olleet rikkaita. Johtopäätös voisi olla, että Luukkaan vuorisäärä on suunnattu myös niille, jotka eivät ole olleet kuulemassa Jeesuksen alkuperäistä saarnaa. Kyseessä voivat olla ne seurakunnat, missä luettiin Luukkaan laatimaa evankeliumia.

Luukkaan evankeliumissa kuulijoiksi määritellään eri kohdissa eri ihmisryhmiä, joidenkin yhteydessä myös sanotaan ”jotka minua kuulette”. Vaikuttaa siltä, että vaikka Jeesus oli ennen tätä saarnaa jo valinnut kaksitoista apostoliaan, Jeesuksen opetuslasten (ei apostolien) joukko ei ollut vakiintunut vaan oli muutoksessa. Opetuslapsena oleminen vaati jatkuvaa uudistumista Jeesuksen opetuksen mukaisesti.

Jeesuksen opetus osoittaa, että ”Jumalan köyhien” ryhmä ei ollut rajattu sisäpiirille. Siihen pääsisivät kaikki ne, jotka tiedostivat sen, että he tarvitsivat pelastuksen ja tunnustavat uskonsa Jeesukseen, näin heistä tulisi valtakunnan vastaanottajia. Tähän valtakuntaan kutsuttiin kaikkia, mutta sinne pääsisivät vain ne, jotka uskovat Jeesukseen. Rikkaat ovat niitä, jotka eivät tunnusta Jeesusta ja Hänen valtakuntaansa. He ovat tyytyväisiä nykyiseen, mukavaan elämäänsä. Luukkaan köyhät eivät ole tyytyväisiä nykyiseen elämäänsä. He etsivät Jumalan valtakuntaa.

Jeesuksen opetuksen kautta Luukas opettaa pakanakristityille heidän paikkaansa uudistuneessa Israelissa ja samalla, millainen Jumala on.

Luukkaan autuuden lauseiden köyhät tarkoittaa enemmän yhteiskuntaluokkaa (Matteus kirjoittaa ”hengellisesti köyhistä”). Luukkaan painotus on ymmärrettävä, sillä hän on kirjoittamassaan evankeliumissa köyhien puolella. Kirkkoisät puolestaan määrittelevät köyhät sellaisiksi, jotka ovat nöyriä ja jotka eivät ole rahanahneita. Vanhassa testamentissa Jumalan nähdään olevan köyhien puolella (vrt. erityisesti Valitusvirret). Autuas tarkoittaa paitsi onnellista, niin myös onniteltavaa. Autuus tulee Jeesuksen mukana tulevasta Jumalan valtakunnasta. Tulla valtakunnasta osalliseksi edellyttää tulemista opetuslapseksi.

Luukkaalla autuuden lauseita on yhteensä neljä (3 + 1) ja Matteuksella kahdeksan (7 + 1) Tutkijat ymmärtävät asian niin, että Luukkaan autuudenlauseista *kolme* ensimmäistä on alkuperäisiä Jeesuksen lausumia lauseita ja neljäs on myöhemmin tehty vainojen alettua. Matteuksen lisälauseet oletetaan Matteuksen itse laatineen psalmien pohjalta.

Luukkaan autuuden lauseiden painotus on Jumalan antamassa armossa. Hän kuvaa yhteisöä, joka muodostuu kohdatessaan Jumalan armon.

Pyhittäjäin ja Kristuksen tähden houkkien juhlan epistola (kreikkalainen ja slaavilainen perinne)
(Gal. 5: 22 – 6:2)

”Hengen hedelmää taas ovat rakkaus, ilo, rauha, kärsivällisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, lempeys ja itsehillintä. Näitä vastaan eivät ole laki. Ne, jotka ovat Jeesuksen Kristuksen omia, ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen. Jos me elämme Hengen varassa, meidän on myös seurattava Hengen johdatusta. Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme. Veljet, jos joku tavataan tekemästä väärin, on teidän, joita Henki ohjaa, lempeästi ojennettava häntä. Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette joudu kiusaukseen. Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.”

Paavali luettelee kristillisiä hyveitä ja nimittää niitä ”Hengen hedelmäksi”. Juuri ennen tätä tekstiä Paavali luetteli ”lihan aikaansaannoksia” jotka ovat ei-kristillistä, negatiivista käytöstä. Paavali toteaa, että ei-kristillinen käytös on este saada ”omakseen Jumalan valtakunta (5: 17 – 21) Edelleen Paavali toteaa, että Hengen hedelmää ”vastaan ei ole laki”. Tämä on itsestäänselvyys, sillä laki tehtiin rikkomuksia vastaan ja Hengen hedelmä ei ole rikkomus. Tällaiset luettelot paheista ja hyveistä olivat yleisiä kreikkalais-roomalaisessa maailmassa ja niitä on monia myös Uudessa testamentissa.

Käsite ”Hengen hedelmä” sisältää ajatuksen Jumalan Pyhän Hengen työstä. Ihminen on vapaa joko hyväksymään tai hylkäämään Hengen. Hedelmä on seurausta kasvusta. Jotta Hengen hedelmä voi kasvaa, se edellyttää myös ihmisen vapaaehtoista osallisuutta. Pyhän Hengen johdattamana ihminen toteuttaa lain, mutta on samalla vapaa sen vaatimusten tarkkailusta. Hengen hedelmä on tulosta Jumalan Hengen ja ihmisen välisestä yhteisestä toiminnasta. Kreikkalainen termi on synergia, joka kuvaa kahden eri toimijan yhdessä työskentelemistä.

Kaiken lähtökohtana on rakkaus, joka sisältää ajatuksen persoonan toimimisesta toisen persoonan hyväksi. Rakkaus tuo ilon ja tämä rauhan. Rauha tässä merkitsee olemista yhdessä toisen persoonan, nyt erityisesti Jumalan kanssa. Kärsivällinen ihminen odottaa pitkään, mutta tarvittaessa toimii rangaisten toista. Lempeä ihminen ei rankaise, vaan antaa anteeksi. Ajatuksena on, että ihmisen toiminta Jumalan avulla muuttuisi mahdottomasta mahdolliseksi (vrt. Luuk. 18: 27).

”Ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen” viittaa uskoon ja kasteeseen. Ne yhdistävät meidät Kristukseen, siis myös ristiinnaulitsemiseen. Johtopäätöksenä on, että elämässä kasteen jälkeen on uusi suunta, joka on kohti Jumalaa. Henki on se, joka johtaa toimintaamme.

”Jos me kerran elämme Hengen varassa, meidän on myös seurattava Hengen johdatusta.” Vanhempi käänös on ehkä tarkempi: ”Jos me Hengessä elämme, niin myös Hengessä vaeltakaamme.” Hengessä vaeltaminen tulee Hengessä elämisestä.

”Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme.” Todennäköisesti kyse on siitä, että jotkut vaativat uskovia noudattamaan Mooseksen lakia ja ympärileikkauttamaan itsensä (vrt. Gal. 5: 11). Tämä aiheutti seurakunnassa riitaa.

Hengen ohjaamat ”veljet” tarkoittaa kypsiä kristittyjä. Se ei sulje pois naisia. Kyse on oman aikansa kulttuurista, jossa käytettiin sana veljet, vaikka läsnä olisi sekä miehiä että naisia. Heidän on lempeästi ohjattava väärin toimivaa seurakunnan jäsentä. Väärin toiminutta ei siis rangaista. ”Lempeä ojentaminen” on Hengen lahja. ”Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette itse joudu kiusaukseen” ohjaa ihmistä pois ylpeydestä, joka voi muodostua, kun ”voi ohjata väärintekijää”.

”Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutate Kristuksen lain.” Kristityt on vapautettu Mooseksen laista ja yhdistetty Kristukseen, sen takia me olemme Kristuksen lain alaisia (1. Kor. 9: 21). Se on Hengen laki (Room 8: 2). ”Kantakaa toistenne taakkoja” osoittaa sen olevan rakkauden laki. Tässä ei puhuttu tuomitsemisesta vaan kantamisesta. Kun jokainen meistä on syntinen, niin toisen

tuomitseminen merkitsisi oman itsensä tuomitsemista. Taakan kantaminen on rakkauden teko ja vaikuttaa myös omien syntien anteeksi saamiseen. Vähän myöhemmin Paavali kuitenkin toteaa: ”Jokaisen on kannettava oma kuormansa” (Gal. 6: 5). Molemmat Paavalin huomiot pitävät paikkansa. Seurakunnassa meidän on pidettävä huolta muista, mutta me emme saa olla muille tarpeettomia taakkoja.

Osa tutkijoista korostaa, että Kristuksen laki on alkuperäinen ja oikein ymmärretty Vanhan testamentin laki. Kristus vastusti lain väärä tulkintaa. Hän totesi ”Älkää luulko, että olen tuulut lakia tai profeettoja kumoamaan. En minä ole tullut kumoamaan, vaan toteuttamaan” (Matt. 5: 17). Hän toteutti lain kuolemalla meidän puolestamme (rakkauden teko).

Evankeliumi (vaihtoehto 1, kreikkalainen ja slaavilainen perinne)

(Matt. 11: 27 – 30)

”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni. Poikaa ei tunne kukaan muu kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika ja se, jolle Poika tahtoo hänet ilmoittaa. ”Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni harteillenne ja katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä. Näin teidän sielunne löytää levon. Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on kevyt.”

”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni.” Jeesus on Jumalan traditio. Hän ja Isä ovat yhtä, myös ”samalla tasolla”. Antaminen ei merkitse antamista palvelijalle tai alempiarvoiselle, vaan tässä tarkoittaa sitä, mitä Isä voi antaa Pojalleen.

”Poikaa ei tunne kukaan kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika”: Kaikki, mikä on Isällä, on myös Pojalla. Hänellä on kaikki tieto ja rakkaus. Ja vain Hänellä. Poika on Isän ainoa ilmoitus (vrt. myös Matt. 1: 23, 28: 18, Joh. 3: 35, 10: 15, 13: 3). Isällä ja Pojalla on myös yhteinen tahto ja voima.

”Tulkaa minun luokseni”: Tässä Jeesus puhuu personoituneena Viisautena (Sananl. 8), joka kutsuu luokseen ja antaa levon. Tässä Hän puhuu kaikille ihmisille, niin juutalaisille kuin pakanoille. Kirkon opettajat erottavat työn uuvuttamat ja kuormien uuvuttamat. Työn uuvuttamat ovat juutalaisia, joilla on uuvuttamana tekijänä Mooseksen laki. Kuormien uuvuttamat ovat pakanoita, joita synti painaa. Uupumus poistuu uskon ja kasteen kautta.

”Ottakaa minun ikeeni harteillenne” tuo esille lain. Toora eli viisi Mooseksen kirjaa, on laki. Laista käytettiin myös sanaa ies. Sana tarkoittaa veto- tai kantolaitetta, jolla härkä tai härkäpari kanto kuormaa tai veti sitä. Nyt Jeesus kehottaa ottamaan Tooran sijaan Hänen tulkitsemansa tai välittämänsä lain. ”Katsokaa minua” on vanhemmassa suomennoksessa: oppikaa minusta. Opetuslapsen tuli opiskella koko ikänsä. Jeesus on samanaikaisesti sekä esimerkki nöyrästä opettajasta että paras oppimisen kohde, sillä Hänessä laki on tullut persoonaksi. Sana ”lepo” viittaa sapattiin, jonka antama lepo on Jumalan valtakunnan symboli.

”Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on keveä.” Verrattuna fariseusten satoihin määräyksiin ja kieltoihin Jeesuksen käskyt ovat lyhyemmät. Samalla ne ovat kuitenkin vaativammat: Jumalaa tuli rakastaa yli kaiken ja lähimmäistään kuin itseään (rakkauden kaksoiskäsky). Kristuksen ies on nöyryys ja lempeys. Silloin ihminen elää rauhassa.

Evankeliumi (vaihtoehto 2, slaavilainen perinne)

(Luuk. 6: 17 – 23a)

Katso aamupalveluksen evankeliumi.

Evankeliumi (vaihtoehto 3, kreikkalainen perinne)

(Matt. 4: 23 – 5: 12)

”Siihen aikaan Jeesus kulki joka puolella Galileaa. Hän opetti seudun synagogissa, julisti ilosanomaa Jumalan valtakunnasta ja paransi kaikki ihmisten taudit ja vaivat. Hänen maineensa levisi sieltä koko Syyriaan. Hänen luokseen tuotiin kaikki erilaisista taudeista kärsivät ihmiset – niin pahojen henkien vaivamat kuin kuunvaihetautiset ja halvaantuneetkin – ja hän paransi heidät. Hänen perässään kulki suuri joukko ihmisiä. Heitä oli lähtenyt Galileasta ja Dekapoliin alueelta, Jerusalemissa ja Juudeasta sekä Jordanin toiselta puolelta. Nähdessään kansanjoukot Jeesus nousi vuorelle. Hän istuutui, ja opetuslapset tulivat hänen luokseen. Silloin hän alkoi puhua ja opetti heitä näin: ”Autuaita ovat hengessään köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta. Autuaita murheelliset: he saavat lohdutuksen. Autuaita kärsivälliset: he perivät maan. Autuaita ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano: heidät ravitaan. Autuaita ne, jotka toisia armahtavat: heidät armahdetaan. Autuaita puhdassydämiset: he saavat nähdä Jumalan. Autuaita rauhantekijät: he saavat Jumalan lapsen nimen. Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden vuoksi vainotaan: heidän on taivasten valtakunta. Autuaita olette te, kun teitä minun tähteni herjataan ja vainotaan ja kun teistä

valheellisesti puhutaan kaikkea pahaa. Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä palkka, jonka te taivaissa saatte, on suuri. Niinhän vainottiin profeettojakin, jotka elivät ennen teitä.”

Tekstin alkuosa tuo esille tiivistetyssä muodossa Jeesuksen toiminnan. ”Hän opetti Galilean synagogissa, julisti ilosanomaa Jumalan valtakunnasta ja paransi kaikki ihmisten taudit ja vaivat.” Ilosanomien julistaminen toteutui opettamisen ja parantamisen kautta. Hän oli vaeltava opettaja ja profeetta niin kuin Vanhan testamentin profeetta Elia. Synagogat olivat Jeesuksen aikana rakennuksia, jotka palvelivat useaa tarkoitusta. Niitä käytettiin opetukseen, poliittiseen ja uskonnolliseen toimintaan. Sana synagoga tarkoittaa yhteenkokoontumista, rakennuksena sitä voidaan kutsua kokoontumistaloksi.

”Hänen maineensa levisi sieltä koko Syyriaan.” Galilea kuului Rooman Syyrian provinssiin, mutta Juudea ei siihen kuulunut. Jeesus paransi tekstin mukaan kolmenlaisia sairauksia: pahojen henkien vaivaamia, kuunvaihetautisia (tällä nimellä kutsuttiin sairautta, joka ilmeni kouristus- ja kaatumakohtauksina) sekä halvaantuneita. Näihin liittyy hermostollisia oireita, ne ovat psykosomaattisia, joskus vahva persoonallisuus voi mahdollistaa parantumisen.

Ennen tekstimme alkua Jeesus aloitti julkisen toimintansa sanomalla: ”Kääntykää, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle”. Tämä kehoitus mielenmuutokseen, katumukseen, ei aiheuttanut väentungosta Hänen lähelleen. Vasta kun voimalliseen opetukseen liittyivät parantamiset, ihmiset eri puolilta Palestiinaa seurasivat Häntä. Miksi he seurasivat Jeesusta? Osa heistä odotti ihmeitä (sairaiden parantamista), osa halusi kuulla Hänen opetustaan. Mutta he eivät todellisuudessa ymmärtäneet, kuka Jeesus oli.

Galilean alue oli Jerusalemita pohjoiseen. Sen asukkaat olivat sekä juutalaisia että pakanoita. Dekapoliin alue oli Gennesaretin itäpuolella, nimi viittaa kymmeneen hellenistiseen kaupunkiin. Tämä maininta kertoo, että Jeesus tunnettiin myös pakanoiden keskuudessa. Jerusalemit ja Juudea ovat etelässä, Jeesuksen elämän aikana enemmistö Juudean asukkaista oli juutalaisia.

Vaikka tekstimme tässä kohtaa mainitseekin ”opetuslapset tulivat hänen luokseen”, niin kuulijoina olivat ”kansanjoukot” (7: 28). Vuoren nimeä ei mainita, mutta se voi olla Ilmestysvuori. ”Hän istuutui” kertoo itämaiden opettajien asennon opetuksen aikana. Ulkona opettaminen oli Jeesukselle normaali tapa.

Vanhan testamentin aikana vain harvat valitut saivat jumalallisen ilmoituksen. Nyt tilanne on toinen. Lihaksi tullut Jumala opettaa kansaa kasvoista kasvoihin. ”Niin hän avasi suunsa ja opetti heitä” kertoo yhdensuuntaisesta puheesta. Nyt opetuslapset ja kansa ei keskustele, vaan kuuntelee Jeesuksen opettaessa jumalallisella auktoriteetilla.

Matteuksen yhtenä lähteenä on niin sanottu Q -lähde, Jeesuksen puheiden kokoelma, joka ei ole säilynyt. Matteus on tämän lähteen, Markuksen evankeliumin ja muiden lähteiden pohjalta toimittanut Vuorisaarnan. Samaa Q -lähdettä käytti myös Luukas omassa vuorisaarnassaan (Luuk. 6: 20 – 49). Kaiken taustalta löytyy Jeesuksen opetus.

Matteuksen evankeliumissa oleva Vuorisaarna (luvut 5 – 7) on ehkä eniten lainattu evankeliumin kohta. Se suuntautuu tulevaisuuteen, lopun aikoihin. Se on eettinen, sisältää viisautta, siinä on näkökulma tulevaan valtakuntaan. Keskeisenä asiana on Jumalan valtakunta ja oikeudenmukaisuus. Vuorisaarna käsittelee Israelin kannalta keskeiset eettiset ja uskonnolliset elämänalueet. Jotkut ovat kritisoineet vuorisaarnaa väittäen, että se asettaa ihmisten toiminnalle liian korkeat eettiset vaatimukset. Juutalaisesta näkökulmasta käsin vaatimukset ovat kuitenkin täytettävissä.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että autuuden lauseet alkavat samalla sanalla kuin kreikankielinen psalmien kirja. Nykyinen raamatun suomennos on seuraavanlainen: ”Hyvä on sen osa”. Jos katsomme vanhaa käännöstä tai Psalmien käännöstä Septuagintan mukaan, niin teksti on ”Autuas se mies” (Ps. 1: 1). Autuuden lauseet lupaavat sen lohdutuksen, josta profeetta Jesaja ennusti (Jes. 61: 1 – 2).

Ensimmäisenä ovat siis autuuden lauseet. Matteuksella lauseita on yhteensä kahdeksan (7 + 1) ja Luukkaalla neljä (3 + 1). Luultavasti Luukkaan kolme ensimmäistä autuuden lausetta ovat alkuperäisiä Jeesuksen lausumia ja neljäs on varhaisen kirkon tuote (Luuk. 6: 20b - 23). Matteus on laajentanut autuuden lauseiden kokoelmaa käyttäen hyväkseen psalmeja.

Jeesuksen oman opetuksen taustalta löytyy profeetta Jesaja (61: 1 – 4). Keskeinen sana on autuas, siis onnellinen. Kyse on ilosta, joka nousee Jumalan valtakunnan läheisyydestä. Autuas merkitsee onnellista, mutta tämän onnellisuuden tuo Jumalan läheisyys tai yhteys Jumalaan. Kyse ei ole maallisesta hauskuudesta. Näillä autuuden lauseiden määrittelyillä kuvataan ihanteellista seurakunnan jäsentä.

Köyhät, murheelliset ja nälissä olevat ovat kaikki samoja ihmisiä. Tässä ei kuvata sitä, että he olisivat jotenkin eettisesti muita parempia. Taustalla on ajatus itämaisestä kuninkaasta, joka piti huolta kansansa tarpeista. Tämä sama asia, nyt hengellisellä tasolla, on Jeesuksella. Hän tuli huolehtimaan niistä, joilla oli puutteita, tuomaan heille pelastuksen ajan Jumalan valtakunnassa. Näiden ihmisten ilo tulee tästä tulevasta Jumalan valtakunnasta.

Viimeisenä oleva autuuden lause, jossa mainitaan vainotut, on jo varhaisen kirkon kokemus kristittyjen vainoista.

Matteus on lisännyt sanan vanhurskaus (= Jumalan tahdon mukainen toiminta) kahteen eri kohtaan autuuden lauseissa. Vanhurskaus tulee esille usein Matteuksen evankeliumissa.

”Autuaita ovat hengessään köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta.” Sanan ”köyhät” yhteyteen Matteus lisäsi sanan ”hengessään”. Näin hän kiinnittää huomion ihmisen materiaalisesta asemasta hänen hengelliseen tilaansa. Adam lankesi ajatellessaan voivansa elää ilman yhteyttä Jumalaan. Ylpeys on se synti, mihin Adam lankesi. Matteus korostaa, että meidän tulee olla hengellisesti köyhiä, siis nöyriä. Silloin ihminen tunnustaa, että häneltä puuttuu jotain ja tällöin Jumalalla on mahdollisuus toimia.

”Autuaita ovat murheelliset”, mutta murhe ei kohdistu nyt materiaaliin asioihin, vaan syntiin. Niistä meidän on murehdittava. Kun synti saadaan poistettua, silloin me saamme lohdutuksen. Se tulee jo osittain tässä maailmassa tietoisuutena syntien anteeksi saamisesta, mutta lopullisesti se toteutuu taivasten valtakunnassa.

Matteus lisäsi luetteloon myös kärsivälliset, armahtavaiset ja puhdassydämiset. Nämä ovat ominaisuuksia, joihin Matteus ohjaa ihmisiä.

”Autuaita ovat kärsivälliset: he perivät maan” suomennettiin edellisessä käännöksessä sanalla hiljaiset. Sanakirja antaa vielä mahdollisuuksiksi lempeän ja nöyrän. Kyseessä ei ole apaattisuus, vaan viisaus toimia tilanteen vaatimalla tavalla. Kärsivällinen ihminen hallitsee itsensä, tunteensa ja toimintansa. Maa voidaan ymmärtää niin taivaana kuin meidän ihmisten asuttamana maana.

”Autuaita ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano.” Vanhurskaus on Jumalan tahdon mukaista elämää. Meidän tulee haluta sitä, toimia niin kuin Jumala haluaa. Toimimalla vanhurskaasti me

lisäämme vanhurskautta. Siinä tärkeä asia on rakkaus Jumalaa ja lähimmäisiä kohtaan. Tärkeimmäksi asiaksi ihmisen elämässä tulee Jumalan valtakuntaan pääseminen.

”Autuaita ne jotka toisia armahtavat: heidät armahdetaan.” Vanha käännös voi olla monen mielessä: ”Autuaita ovat laupiaat”. Armahtavaisuus liittyy moneen asiaan: se on auttamista eri keinoin, rahallisesti, antamalla aikaa, puheen avulla. Se, joka auttaa täällä maan päällä, voi saada itse apua sitä tarvitessaan. Kuinka paljon me saammekaan sitä taivasten valtakunnassa?

”Autuaita puhdassydämiset: he saavat nähdä Jumalan.” Ulkonainen toiminta ei riitä, ihmisen on oltava myös sisäisesti puhdas, pyrittävä synnittömyyteen. Näin ihminen valmistautuu Jumalan kohtaamiseen ja ymmärtämiseen. Ensimmäinen askel on pyhien kirjoitusten avautuminen ihmiselle.

”Autuaita ovat rauhantekijät: he saavat Jumalan lapsen nimen.” Tässä ei ole kyse ihmisestä, joka on rauhallinen, vaan sellaisesta, joka saa aikaan sovinnon niin ihmisten välillä kuin ihmisen ja Jumalan välillä. Kun ihminen ja Jumala kohtaavat, silloin on todellinen rauha. Näitä rauhantekijöitä ovat myös ne ihmiset, jotka tuovat muita ihmisiä Jumalan luo, että heillä olisi rauha Jumalan kanssa.

”Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden tähden vainotaan: heidän on taivasten valtakunta.” Tämä ei niinkään koske marttyyreita. Vanhurskaus on Jumalan tahdon mukaista elämää. Jo sen takia voidaan ihmistä pilkata tai jopa vainota. Jos vanhurskaus edellyttää väärän kohtelun kohteeksi joutuneen auttamista, niin sekin voi olla syynä syrjimiselle. Toisaalta kaikki ”kova kohtelu” ei tuo taivasten valtakuntaa. Rikoksen tehnyt kohtaa yhteiskunnan painostuksen, mutta se painostus ei tuo taivasten valtakuntaa.

”Autuaita olette te, kun teitä minun tähteni herjataan ja vainotaan ja kun teistä valheellisesti puhutaan kaikkea paha. Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä palkka, jonka te taivaissa saatte, on suuri.” Tämä on jo suoraa puhetta apostoleille, jotka lähes kaikki kuolivat vainottuina. Se koskee myös niitä Kirkon jäseniä, jotka kohtaavat marttyyriuden. Tässä kohdassa tulee muistaa sanan marttyyri varsinainen merkitys: todistaminen. Marttyyri on se, joka kuolemallaan todistaa Kristuksesta. Tässä yhteydessä kannattaa huomioda tekstin loppu. ”Iloitkaa ja riemuitkaa!” Muualla puhuttiin autuudesta eli onnellisuudesta. Nyt on aihe paljon enempiin.

”Niinhän vainottiin profeettojakin” kertoo historiallisen totuuden (vrt. 1. Kun. 19: 10; Neh. 9: 26). Omana aikanaan profeettoja vainottiin, mutta myöhemmin huomattiin heidän olleen oikeassa. Sama

koskee kirkon todistajia. Heitä tullaan syyttämään valheellisesti eri asioista. Toimiessaan Jumalan lähettiminä, apostolit tietävät olevansa yhtä oikeassa kuin profeetat aikanaan.